

цього приводу. Не виключаємо також можливість постановки питання про криміналізацію сепаратистської діяльності, зокрема у формі створення радикальних сепаратистських груп чи сепаратистських організацій.

Осадчий В.І., професор кафедри кримінального права НАП України, д.ю.н., професор

НЕУЗГОДЖЕНОСТІ ОКРЕМИХ НОРМ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СЛУЖБОВІ ЗЛОЧИНИ

Норми статей Розділу XVII Особливої частини КК України піддавались неодноразовим змінам. Однак гармонічності в питаннях відповідальності за службові злочини, як на наш погляд, не досягнуто.

1. Поняття «службова особа» наведено в ст.18 та в Примітці до ст.364 КК України. Різниця в цих визначення фактично полягає в тому, що в Примітці до ст.364 КК вказано на «державні чи комунальні підприємства, установи, організації». Можливо доцільніше в КК один раз визначити поняття «службова особа», а в статтях Розділу XVII КК зазначити про відповідальність службових осіб, які працюють на державу чи на приватний сектор. До речі, таких підхід вже започаткований, наприклад, в ст. 364-1 КК – «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми».

Резонно також зберегти вказівку (міститься в Примітці до ст.364 КК) про те, що до державних та комунальних підприємств прирівнюються юридичні особи, у статутному фонді яких відповідно державна чи комунальна частка перевищує 50 відсотків або становить величину, що забезпечує державі чи територіальній громаді право вирішального впливу на господарську діяльність такого підприємства.

2. Не повною мірою узгоджено положення Закону «Про засади запобігання і протидії корупції» та норм статей Розділу XVII КК.

2.1. Згідно ст.1 Закону “Про засади запобігання і протидії корупції”, корупційне правопорушення – це умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч.1 ст.4 цього закону, за яке законом встановлено кримінальну та іншу відповідальність.

Виходячи з цього, до корупційних злочинів потрібно віднести такі: 1. Зловживання владою або службовим становищем (ст.364 КК); 2. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст.364-1 КК); 3. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст.365-2 КК); 4. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст.368 КК); 5. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст.368-3 КК); 6. Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст.368-4 КК); 7. Незаконне збагачення (ст.368-2 КК); 8. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (369 КК); 9. Зловживання впливом (ст.369-2 КК).

Злочин, відповідальність за вчинення якого передбачена в ст.354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації», корупційним не є (суб’єкт не задовольняє вимогам ст.4 Закону “Про засади запобігання і протидії корупції”). В той же час, в Примітці до ст.354 КК дається визначення поняття: пропозиції надати неправомірну вигоду (щодо ст.354, 368, 368-3 – 370 КК); повторності злочину (щодо ст.354, 368, 368-3, 368-4, 369 КК); вимагання неправомірної вигоди (щодо ст.354, 368, 368-3, 368-4 КК), які стосуються і корупційних злочинів.

2.2. Зміст кримінально-правової заборони (ст.368-2 «Незаконне збагачення») не кореспондується зі змістом ст.20 Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції.

3. Статті Розділу XVII: 368, 368-3, 368-4, 369 КК не узгоджені між собою. Якщо в ст.368 КК «Прийняття пропозиції,

обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», в ст.369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» відповідальність встановлена лише за згадані дії, то в ст.368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», в ст.368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги» відповідальність передбачена і за підкуп, і за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Підкуп не охоплює собою прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди

4. Для окремих злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена статтями Розділу XVII КК, наявні спільні ознаки.

4.1. Наприклад, в ст.368 КК «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» розмір неправомірної вигоди становить: у значному розмірі – в 100 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі – НМДГ); у великому розмірі – у 200 і більше разів перевищує НМДГ; в особливо великому розмірі – в 500 і більше разів перевищує НМДГ.

Такі ж самі розміри неправомірної вигоди наведені в Примітці до ст.368-2 КК України. На нашу думку, ці повтори лише перевантажують статті і КК в цілому.

Крім того щодо Примітки до ст.368-2 КК зауважимо, що відповідальність в ст.368-2 КК передбачена лише особи, яка одержує неправомірну вигоду. Тому в Примітці потрібно вказати про неправомірну вигоду, яку одержують. Згадувати про неправомірну вигоду, яку обіцяють, пропонують, надають не потрібно.

4.2. В ст.368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», ст.368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги», ст.369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» передбачені випадки звільнення особи від кримінальної відповідальності. Зміст цих випадків однаковий.

Тому вважаємо, що про звільнення особи від кримінальної відповідальності достатньо сказати один раз. До речі, до останніх змін статей Розділу XVII КК повтори були і щодо вимагання неправомірної вигоди. Тепер же розкриття змісту вимагання неправомірної вигоди дано в Примітці до ст.354 КК.

5. Щодо відповідальності за перевищення влади або службових повноважень. Чинна редакція ст.365 КК «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу» визначає перевищення влади або службових повноважень як умисне вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб.

З наведеного визначення виходить, що перевищити владу або службові повноваження може лише правоохоронного органу. Але хіба інша службова особа не може перевищити владу або службові повноваження? Скажімо, чинити з використанням влади чи службових повноважень насильство над підлеглим. Як за таких умов ця службова особа нестиме відповідальність? Відповідати просто за насильство – неправильно. Адже злочин вчинено з використанням влади або службових повноважень. Якщо цій особі інкримінувати злочин, відповідальність за який передбачено ст. 364 КК «Зловживання владою або службовим становищем», то таким чином буде ігноруватись законодавче визначення поняття «перевищення влади або службових повноважень», дане в ч.1 ст. 365 КК України.

Розв'язання цієї ситуації можливе шляхом виключення ст.365 КК і розуміння поняття «зловживання владою або службовим становищем» і як перевищення влади або службових повноважень. Вирішення цієї проблеми можливе і в інший спосіб.

6. Наявні технічні неузгодженості. В Примітці до ст.364-1 «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми» зазначено: «У статтях 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2 - 368-4,

368-3, 368-4, 369, 369-2 та 370 цього Кодексу під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав».

Як бачимо, наявні повтори.

Крім того, зауважимо, що в Примітці до ст. 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми» вказано інший розмір неправомірної вигоди. «У статтях 368-3 і 368-4 цього Кодексу під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти чи інше майно, переваги, пільги, послуги, що перевищують 1,5 НМДГ, або нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без законних на те підстав».

Лихова С.Я., завідувач кафедри кримінального права і процесу ЮІ НАУ, д.ю.н., професор

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ

Сьогодні є всі підстави стверджувати, що існує таке поняття як міжнародний тероризм. Виходячи із того, що тероризм є конвенційним злочиним (Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (ETS N 90) від 27.01.1977р., Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16.05.2005р.), кримінальна відповідальність за тероризм передбачена у законодавстві, практично, всіх країн світу.

Небезпека міжнародного тероризму полягає не лише в його численних жертвах та збитках, які причиняються матеріальними ресурсами держав. В результаті здійснення терористичних актів на території іншої держави дестабілізується міжнародна обстановка, розриваються економічні зв'язки між країнами, створюються джерела підвищеної небезпеки та напруги. Наслідки терористичних дій можуть стосуватися і стосуються країн, які в